

Хаёт қонуниятига кўра, вақт ўтиши билан кўп нарса унунтилади, эсдан чиқади. Лекин бу ёруғ дунёда улуғ бир ҳақиқат борки, у ҳеч қачон ўзгармайди, ҳеч қачон эскирмайди. Яъни, Ватан ва халқ озодлиги, келгуси авлодларнинг баҳту саодати йўлида мардлик ва жасорат кўрсатган инсонлар хотираси ҳамиша барҳаёт яшайди.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

O'zingni angla!



Hurriyat

Mustaqil gazeta

Gazeta 1996-yil dekabrdan chiga boshlagan

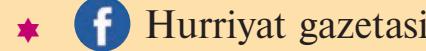
www.uzhurriyat.uz



gazhurriyat@mail.ru



t.me/hurriyatuz



Hurriyat gazetasi

МУШОҲАДА

Одамларни фикрлашга чорлайдиган кўрсатувлар борлиги яхши. Ихтимоий тармоқларда ҳам ҳаёт ҳақиқатларидан баҳс этадиган, ён-атрофидагиларни бефарқ-бепарво бўйламасликка ундаётган, жамият ҳаётига фаол аралашишга чорлаётган чиқишларнинг борлигига ҳам кишини қувонтиради (мен бу ўринда замонавий техника имкониятиларидан эрмак учун, шантаж, фириб-гарлик учун фойдаланаётганларни назарда тутмаяпман, уларга Яратганинг ўзи ақлу фаросат, инсоф берсин). Бундай чиқишларда бир оғрикли ҳолатга тез-тез дуч келдимиш: ака-уқалар, опа-сингиллар ёки шунга ўхшаш яқин қариндошлар орасида мерос талашишлар, айниқса, ота-оналаридан мерос қолган уй-жойга эгалик ҳақини талашиш масаласи доимий кун тартибига чиқиб олгандек. Бир кун опа иниси-нинг уйидан ҳайдалиб, "Зангари экран"дан томошабин ахлига куз ёш қиласди, бошқа куни ука кўчада қолиб, жигарларидан арз қиласди. Хукукшунов, психолог, махалла аҳли, хотин-қизлар фаоллари бир ота-онадан дунёга келиб, бир лагандан ош-овқат ёб, айтиш мумкинси, бир кўрпуда улгай-ган жигарларни муросага келтириш билан овора...

Чунки бу шунчаки четлаб ўтиб кетса бўладиган масаласи эмас. "Ха, бир куни үзлари топишшиб олишади, этини тирноқдан ажратиб бўлариди?" деган билан муммо ҳам бўлмаётгани воқеалар жараённида юзага чиқиб турибди. Баъзан ур калтак, сур калтак бўлиши, сиз сугчага етпли. Бир пайтлар яқинлар орасидан озми-бўйми гап-сўз сўлашади, оиласиди ёши улуплар...

— Ҳа, озвозларнинг кўтаманлар. Бегона-лар эшитса, кулгига қоламиз. Ўзаро ит-мушук бўлган қавмни ҳеч ким хурмат қўлмайди. Ўғлига қиз бермаганлардай, кизини ҳам бирор кемлиника арзитмайди, — деб қўйишади.

Ха, бир пайтлар... Эҳтимол, ўша пайтлардаги бугунни бизни ташвишга солаёттанди мажорларга ўхшаш воқеал ўз бериди тургандир. Аммо биз яхшиларини, ибратлиларини кўпроқ кўрганимиз, шекилим, қимғидир, қайсиидир, муносабат билан улар ҳакида галигримис келса, факат бир-бирига жонини беришга тайёр бўлган жигарлар билан боғлик воқеалар хотира-миз кўзгусида жонланвареди.

Зулайҳо исмли мактабдомиз бўларди. Педтехникумни битириб, мактабда бошланғич



МЕҲР ҚЎРҒОНИГА ДАРЗ КЕТМАСИН

синфларга дарс бериб юрарди. Тўйи бўлганинг учинчи куни катталарнинг:

— Чиллаписизлар, шомдан сўнг уйдан чиқманлар, — деганига қарамай, ёш кепин-куёв мотоциклида синфдошлар йигинига йўл олишади. Қайтища тезлики оширишганинг ё қонғида илғамай қолиштани, мотоцикл симёғочига урилиб, ҳалолат изо беради. Кўёв енгил жароҳат олади, аммо келинчакнинг бўйраклари эзилиб кетади. Даволашлар наф бермайди. Зулайҳонинг ахволи оғирлаша бошлайди. Ота-оналар:

— Бўлмайдиган савдо бошидан бўлмай кўя қолсин. Зулайҳонинг иши худо билан... — деб туришганди, кўёвнинг сингиси:

— Акам ўн ётти ёшидан бери янгамнинг изидан юрган. Янгам жуда узоқ пайтлар ақамнинг мухаббатига жавоб бермаган. Ахийри севгисига ишонтириб, зўрга етишган эди ақам шўрлигидан бераман, — дейдил.

Узоқ қаршиликлар, узоқ тортишувлардан сўнг сингил келинойсига битта бўйрагини беради. Зулайҳо яшаб кетади. Вақти келиб, сингилнинг ҳам бахти очилади. Акаси (балки, раффиқасининг) жисмидаги нуксон туфайлидир, балки, бошқа сабабдандир) фарзанд кўрмайди. Аммо сингилга Яратган эгам кетма-кет ўғил фарзандлар ато этади. Фидори сингил яна акасининг никоҳи ҳимоясига чиқади ва навбатдаги ҳомила кўтартганида:

— Ўғил бўлсаям, қиз бўлсаям туғилажак фарзандим янгам билан ақамнини, — деб ўюради. Ва ака билан янга тугуруқонадан сингилнинг фарзандини ўзларига расмийлаштириб олиб чиқишиди. Икки сила ҳам тинч-тотув шашади кетишиди. Ўтган йили баҳорда қишлоғимга борганимизда, уларнинг тақдирни билан кизикдим. Зулайҳо эвара ҳам кўрибди.

Ёш бева қолган онамнинг узоқ вақт ербагирлаб ётиши имони бўлмаган. Укалари, қайнукаларни касб-корли қилиш учун бирини ҳайдовчилик курсига, бирини ҳисобчилик курсига, яна бирорини дурддорга шоғирдликка берганлар. Еттинчи сингидан сўнг ҳаммасини кепажакда оила боқишиш тайёрлаганлар. Катта ука-

ради. Зулайҳо яшаб кетади. Вақти келиб, сингилнинг ҳам бахти очилади. Акаси (балки, раффиқасининг) жисмидаги нуксон туфайлидир, балки, бошқа сабабдандир) фарзанд кўрмайди. Аммо сингилга Яратган эгам кетма-кет ўғил фарзандлар ато этади. Фидори сингил яна акасининг никоҳи ҳимоясига чиқади ва навбатдаги ҳомила кўтартганида:

— Үзулайҳо яшаб кетади. Вақти келиб, сингилнинг ҳам бахти очилади. Акаси (балки, раффиқасининг) жисмидаги нуксон туфайлидир, балки, бошқа сабабдандир) фарзанд кўрмайди. Аммо сингилга Яратган эгам кетма-кет ўғил фарзандлар ато этади. Фидори сингил яна акасининг никоҳи ҳимоясига чиқади ва навбатдаги ҳомила кўтартганида:

— Мен узакларимнинг оғзини ошга етказдим. Энди бу етимларнинг ўйлантриб кўйши сизларнинг вазифангиз. Ё ҳар бирингиз ўзларидан сингилнинг қизларинингиздан биттасини укаларимга берасиз, ё бош бўлиб бошқа қизга ўйлантририб кўясиз, — деганлар.

Амакилар ҳам онамнинг измига юриб, тогларимга ўз қизларини беришган.

Онам факат ўзиникларга эмас, узокроқ қариндошларимизга ҳам керагида паноҳ

бўларди. Эсимда, Собиржон исмли бир қариндошимиз ота-онасиз қолган. Оиласи буладиган пайти келганида онам барча жигарларни бир жойга йигиб:

— Мана, кечи пилланинг пули тегди. Ҳаммаларингнинг кўлларингда пул бор. Собиржонга киз топиб кўйдим. Борди-кедини бошладим. Бошланмасини ўзим элладим. Энди арвоҳлар хотириаси учун атаганларнинг ўртага ташланлар, — деб ўтгайман нусхали (хоразмилар яхши билди бу рўмопни) рўмопни ўртага ўзиди. Ҳеч ким бош тортмайди, ҳамма атаганини ташлади. Бир яхши туй бўлади.

Собиржоннинг рафиқаси онамни бир умр "эна" (бизда қайнонага "эн" деб мурожаат килинади) деб ўтди. Мен ўз ҳаётимда фракат жигарнинг жигарга фидойилларинингина эмас, дўстларнинг ҳам бир-бирағи межу мурувватини кўрганман.

Дадам вафот этган кунлар. Онам "ялт" этган ёруғидан таскин излайди. Онамнинг Жумагул оиласи ёши каттароқ курсоду дугонаси бўларди. Биздан анча узоқицдиги кишлокда яшарди. У пайтлар кишлоклар орасида улов йўқ. Жумагул холам ҳар шаҳнабада (ўқитувчи эди, бошқа кунлари бўш бўлмасди) неварасин орқалаб бизниска келарди. Ёнгир фаслида йўллар пой, ёзда чант бўларди. Лекин холам дугонасига тасалли бериш яхши сўзлар билан айрилиқ жароҳатига машҳад босиши учун хар ҳафтада келишини кандо қилмасди.

Хозир базсан дугоналарнинг оиласини бузи учун турли фиску фасодларни ўйлаб тоғётган аёллар ҳақида сизласаси, озгининга, чайиргина холамнинг кўзларида меҳр суврлатлини, эшидиди кирб келишларини эслайман.

Бундай иккни йилларча оддин ўша пайтда бувисининг орқасида бир неча марта бизниска келган Ҳалима билан учрашидаги колдик.

— Знам йўлларда беш-олти марта менинг айрик ўйлаб дам оларидар, — деб ёзди Ҳалима. Демак, холам чарчаганлар, толғонлар, лекин дўстла фидойилларидан куч олиб, йўлларида давом этганлар.

Жигарлардан дўстларга ўтдим. Ахир яхши дўст ҳам яхинингдан яқин бўлиши мумкин. Бир неча йиллар аввал юз берган яна бир воқеа: бир давра бўлиб улфатчилик қиладиган йигитлардан бири автоҳоҳлатот туфайли вафот этади. Ёш келинчак иккни фарзанди билан бева колади. Иккни бирнут бўлиб ўтилди. Амакилар ҳам онамнинг измига юриб, тогларимга ўз қизларини беришган.

Онам факат ўзиникларга эмас, узокроқ қариндошларимизга ҳам керагида паноҳ

2-6.

ЭЛ СУВ ИЧГАН ДАРЁЛАР

ШЕЪРИГА ҲАЙКАЛ ҚЎЙИЛГАН ШОИР

Атоқли адаби, таржимон, адабий тадқиқотчи
Матназар АБДУЛҲАҚИМНи эслаб

(Эссе)



УЮШМА ФАОЛИЯТИДАН

ЖУРНАЛИСТЛАР ИШТИРОКИДА

Жиззах вилоятининг бош нашри — "Жиззах ҳақиқати" ва "Джиззакская правда" газеталари ташкил этилганда бу ўйл тўйдди. Шу муносабат билан "Замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ривожланиши шароитида босма нашрларнинг ўрни: муаммо ва ечимлар" маевусида илмий-амалий анжуман ташкил этилди.

Тантанали тадбирда вилоят ҳоқимлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги масъул ходимлари, олимлар, медиа соҳа ва кенг жамоатчилик вакиллари, "Жиззах ҳақиқати" ва "Джиззакская правда" газеталари иштариблири, анжуман аввалийлари иштирок этди.

Илмий-амалий анжуман аввалийлари иштирок этди. Унда газетада фаолият юритган фахри журналистларнинг бой тажрибаси ҳамда устозларнинг ижодий анъана-ларини давом этитириб келадиган жонкуняр хотимларнинг инсоний чистлаби фазилатларга ўйргилган ўзлигини, бетакор миллий қадриятларига, урғ-одат ва анъаналарига содиқлигини ёрқин намоён этиб келмоқда.

Анжуманда таҳрирларнинг 50 йиллигига багишилган видеоролик намоёни этилди. Унда газетада фаолият юритган фахри журналистларнинг бой тажрибаси ҳамда устозларнинг ижодий анъана-ларини давом этитириб келадиган жонкуняр хотимларнинг инсоний чистлаби фазилатларга ўйргилган ўзлигини, бетакор миллий қадриятларига, урғ-одат ва анъаналарига содиқлигини ёрқин намоён этиб келмоқда.

Вилоятнинг турли бурҷакларида яшаб ижод қилаётган иктидорларни кашш итиб, ўтроғиға тўплаган, уларнинг ил асрарлари республика газета ва журнallарида ёзлон қилиншига яқиндан ёрдам берган ва чинакам истедоб этгалига ҳақиқий устоз сифатида ёзтибор ва ғамхўрлик кўрсатиб, Хоразм адабий мухитини янги поғона га олиб чиқкан киши — устоз Матназар Абдулҳаким эди.

7-6.

9 МАЙ — ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ

...Каригандан асл ҳақиқат гавҳарини топлишини истасане, ёшлиқда улуғлар изи тупроғини кўзингга тўтиё қил.

Алишер НАВОИЙ



Этагда 9 май. Хотира ва қадрлаш куни. Бу кутуб кун юртимизнинг ҳар бир оиласида, ҳар бир маҳалласида, ҳар бир шаҳар қишлоғида каттаю кичикнинг қалъа қадр-қиммат, иззат-икром, меҳр-оқибат, согинч ва эхтирор туйгулари илиа ёлқинланиб, ўзгача бир шукро-наги-у улуғвонлик руҳидан ўзига хос байрамга айланади. Бу улов кун ҳар биримиз ва бутун ҳалқимиз учун мукаддас ва азизлиги билан, чорак асрдир, ўзбекнинг беба-қоиний инсоний чистлаби фазилатларга ўйргилган ўзлигини, бетакор миллий қадриятларига, урғ-одат ва анъаналарига содиқлигини ёрқин намоён этиб келмоқда.

ТАЛҚИН

МАРКАЗИЙ ОСИЁ:

ГЛОБАЛ ДУНЁДА МИНТАКАНИ НИМАЛАР КУТМОКДА?

ёки Тожикистон сафаридан кейинги ўйлар

Сув ва ҳаводек зарур икки тармоқ

Ҳаловати йўқолган дунёда вакт ўтган сари муаммолар кўпаймоқда. Одамзод хавф-хатар ичидаги йўқолиб кетаётган иложиз жонзотга ўхшаб колди гўё. Айниқса, иқлим ўзгаришилари натижасида табии оғатлар кучайиб, сув ва энергетика тақиличиги бутун бошли ер юзи ахолисининг тинчини бузяти. Ер юзида сув тақиличиги туфайи ҳатарни ҳалопатлар келиб чиқиши мумкин, деган қарашлар тез-тез айтилмоқда.

Бу муммий Марказий Осиёда янада чукурлашиб боравериши минтақада яшаётган бир неча милион аҳолининг ҳаётини таҳликага солиши мумкин.

“Марказий Осиёда сув ресурслари тақиличиги ва ундан самарасиз фойдаланиш муаммолар узоқ муддатда мўжлалланган янги қарорлари ишлаб чиқиш ва амалга оширишини талаб этмоқда”, деган эди Ўзбекистон Президенти Шавкат Миризёев душанбеда бўлиб ўтган Оропни кўтариш хамгармаси савимитда. (2023 йил 15 сентябрь)

“Экспертларнинг хисоб-китобларига кўра, Марказий Осиёнинг айрим минтақалари 2040 йилга бориб сув ресурслари бўлган ётиклиб уч борбар ошади. Вакт ўтиши билан иқтисодий зарар ялпи минтақавий махсуслотнинг 11 физияга этиши мумкин. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мавлумотига кўра, ҳозирининг ўзидәёк минтақада давлатлари сув ресурслари тақиличиги ва ундан самарасиз фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада диккатни жалб қиласиган мухим бир воеа содир бўлди, дейиш мумкин, — деб ёзди журналист Ирисмат Абдухоликов, — Амударёдан росмана фойдаланидан давлатлар бўлтага кўпайди. Бундан бўён Марказий Осиёнинг йирик дарёси сувидан 100 милион киши ичади”.

Қўшимча кирк милион аҳолининг қандай пайдо бўлганни ҳақида кейинроқ батафил сўз юритамиш. Ҳозир яна журналист И. Абдухоликов мумоқазаларини ўқишимиз:

“1950 йили “халил отаси” Иосиф Сталин қарори билан Помир тозиган Қарақалпок чўлига қадар ҷўзиган шаҳар-қишлоқларга ҳаёт багишлаб келган Жайхун бўғилиб, саҳроа кўл билан кавланган янги Туркман каналига бўрildi. Шу тарика Марказий Осиёдаги энг йирик — Амударёнинг 25 физи суви пахта етишириш учун янги ўзлаштирилган қўрик ва бўз ерларга йўнтирилди.

Янги барпо этилган Туркман канали оддий сугориш шоҳобаси эмас, балки кемалар қатнайдиган, юқ ташлидиган, қараб ётган минг-минг гектар ерга “обихаёт” етказиб берадиган мисоли бир катта дарё эди...

...Уланк миқдордаги сув илма-тешик тўр мисоли Қоракум сарҳосидан ўтиши ётиборга олинса, қанчадан-қанча сув асрлар мобайнида қараб ётган саҳро кумига сингиб, йўқ бўлиб кетиши, беҳисоб обихаёт ҳавога булганиб кетганини тушуниш кишини эмас.

Афсуски, саҳрода қазилган Қоракум канали туфайи беҳисоб сув кўкка соvuрилди ва жараба давом этмоқда.

Қоракум каналининг кумга сингиб, ҳавога парланишларни қандай камайтириш ҳақида бош тоғрилаётган бир пайдо Марказий Осиё минтақада сида янги муммий пайдо бўйди. Бу Балх ҳудудида Амударёдан сув олайтган Туркман — Қоракум каналига элизг Қўштепа каналининг ишга тушуриши лишидир. Ағонистон ҳудудидаги бу янги канал минтақадаги сув тақиличигин янада ошириши ани.

Англияди чиқадиган “The Economist” журнали тахминига кўра: “Иклим ўзгариши туфайи бугун Ўзбекистон 15 физи сувдан маҳрум бўлмоқда, янги канал қурилиши ортidan янга 10 физ (15 ва янда кўпроқ деган хомчўт ҳам йўл эмас) сув ўйқотиган тақдирда ҳам, камомад 25 физини ташкил этиши мумкин”.

Лойҳа бўйича 300 километрга чўзиладиган Қўштепа каналининг бир қисми ишга тушурилди. Қолган қисмидан беш йилда барпо қилиш мўлжалланмоқда.

Жаҳон тажрибаси, БМТнинг маҳсус ҳужжатларига биноан, трансигеравий дарёлар неча давлат чегарасидан ўтса, дарё сувидан, ўзаро келишилган квота асосида, шунча давлат фойдаланаши мумкин. Шундай бўйлач, Қоракум ва Қўштепа каналини

напларининг кумга, тупроқа сингиб кетаётган сувининг исроф қилинmasлик йўллари борасида Ағонистон ва Туркманистон раҳбарлари Марказий Осиё мамлакатлари раҳбарлари, мутахассислар иштирокида йигилиб, минтақадаги сув муаммоси билан боғлиқ глобал масалага ечим топмоклари ҳаётни зарарут.

Бир пайтлар Марказий Осиёни чексиз пахта майдонларига айлантирган советлар иши билтиб, эшаги сувдан ўтгучча қол-қол вадалар берган эди. “Пахта майдонларини кўпайтираверин-глар, биз сизларга Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини етказиб берамиз”, дега қўйнимизни ўнгока тўдиришган. Аммо орадан йиллар утиб, ва вада унигутида Якнинда Қозогистон парлamenti аъзолари Сибирь дарёлари сувини Марказий Осиё республикалари йўнтириш юзасидан расмий муроҷаат билан чиқди. Бир пайтлар амалга ошиш қолган ўзбуш лойҳа бугун яна кун тартибига кўйилди. Сув ҳўжалиги соҳасининг йирик мутахассисларидан бирим Рим Абдула ўғли Гиниятуллининг фикри, Сибирь дарёларини Марказий Осиёга олиб келишининг мурракаб томонлари бор. Жумладан, у ердан олиб келишини мўлжалланганётган 25 миллиард кубометр сувининг 8 миллиард кубометри билга итифоа келаркан. Қолган қисми Қозогистонда қолади. Насослар ёрдамида олиб келишиниши хисоб-китоб қилгандা, 37 миллиард киловатт электр энергияси сарфланиб, унинг нархи бир кубометр газининг нархидан кимматта тушади. “Агар бу лойҳа СССР пайдаси амалга оширилганда осон бўларди”, дега муношоҳда юртган Рим Гиниятуллин.

Бу битта Марказий Осиёда сув ресурслари тақиличиги ва ундан самарасиз фойдаланиш муаммалар узоқ муддатда мўжлалланган янги қарорлари ишлаб чиқиш ва амалга оширишини талаб этмоқда”, деган эди Ўзбекистон Президенти Шавкат Миризёев душанбеда бўлиб ўтган Оропни кўтариш хамгармаси савимитда. (2023 йил 15 сентябрь)

“Экспертларнинг хисоб-китобларига кўра, Марказий Осиёнинг айрим минтақалари 2040 йилга бориб сув ресурслари бўлган ётиклиб уч борбар ошади. Вакт ўтиши билан иқтисодий зарар ялпи минтақавий махсуслотнинг 11 физияга этиши мумкин. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мавлумотига кўра, ҳозирининг ўзидәёк минтақада давлатлари сув ресурслари тақиличиги ва ундан самарасиз фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада давлатларидан фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада давлатларидан фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада давлатларидан фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада давлатларидан фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши, табии оғатлар, шунингдек, шиддатли демографик ўсиш, урбанизация жарабалари ва саноатлашнинг натижасида юзага келаётган техноген омилилар туфайи минтақада сув экология билан боғлиқ вазияти ёмонлашиб бораётгани ва унинг оқибатлари алхода ҳавотир ўйтотмоқда”, — дега долзар муммий ҳақида ўз фикрларини ўтгата ташлади Шавкат Миризёев.

Бундан ташқари, собик совет замонида пахта якъохомликин кучайиб, минглаб гектар янги ерларнинг ўзлаштирилиши, минтақадаги асосий қон томири бўлмиш Аму ва Сирдарёнинг суви пасайи кетиши натижасида Ороп денигизининг янчи ахволга келиб қолиши бугун кўплаб хатарни омилларни кетириб чиқармода.

“Марказий Осиёнинг энг йирик Аму ва Сирдарёлари Помир-Олой, Тыншан ва Хисор тозималаридан бошланниб, беш мамлакатнинг воийдий, воҳа, чўл-биеёндидаги экин майдонига, боғрогига, шаҳар ва қишлоқларда истиқомат киляётган қаріб 60 миллион аҳолига ҳаёт баҳш этади, риз-рӯз беради. Сунгиг лайт минтақада давлатларидан фойдаланиси оқибатида йилига 2 миллиард долларларга мавлуматга маблаг йўқотмоқда. Музликларнинг эриши,

ИСТЕЬДОДЛАР ЖАМЛАНГАН МАСКАН



Сўнгги йилларда миллий маданиятимизни, янги Ўзбекистоннинг янги тарихини яратишда маданият ва санъет соҳасини ривожлантиришга қаратилган бир қатор тизимли чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъбири билан айтганда, мамлакатимизда маданият ва санъат тараққий этмаса, жамият ривожланмайди. Қолаверса, тараққиёт бойлик ёки куч-кудрат даражаси билан эмас, балки миллий маданиятнинг нақадар юксакликка кўтарилигани билан ўлчаниши ҳақида бежиз айтилмаган.

Шу боис мамлакатимизда ёшларнинг маданий савиясини юксалтириш, маънавий етук, баркамол шахсларни тарбиялаш, ёш истеъдод эгаларининг қобилияти ва салоҳиятини рӯёбга чиқариш борасида кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, маданият ва санъат соҳасини ривожлантириш, жаҳон миқёсидаги илғор тажрибалар асосида замонавий маданият ва санъат муассасалари барпо этиш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, ижодкор зиёлиларни ҳар томонлама қўллаб-кувватлаш масалаларига давлатимиз томонидан устувор аҳамият қаратиб келинмоқда.

Бу борада амалга оширилаётган эзгу ишларнинг яққол натижаларидан бири, бу — Ўзбекистон давлат консерваторияси Нукус филиалининг ташкил этилиши бўлди. Бу эса давлатимиз раҳбарининг қорақалпоқ санъ-даги Республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейи бош ўқитувчиси Нодира Ражабова Тошкент шаҳридан келиб ёш истеъодд эгаларига таълим бериб келмоқда.



“Халқ өлтүрлөрі” оркестри ҳамда “Симфоник оркестр” республикамыз миңесидаги тадбирларда, шаҳар ва туманларда ўтказыладын маҳсус концерт дастурларида фаол иштирок этиб келмоқда. Шунингдек, улар синф концертларини ҳамда ўз жамоаларининг концерт дастурларини ўтказмоқдалар.

Талаба-ёшларимиз малакали устозлардан бебаҳо санъат сирлари ҳақида чуқур билим ва таълим-тарбия олиш билан бир ғолиб, Азизбек Тилепсергенов Гурин, Караматдин Турсинбаев 2-үрүн сохиби бўлди; халқ чолғулари йўналиши 1-курс талабалари Азизбек Жеткербаев, Улбосин Матна-



атига ва қорақалпоқ ёшларига бўлган эътибори ва ғамхўрлигининг ифодаси бўлиши билан бирга, санъатсевар ёшларимизга ўз истеъдодини намоён қилишлари учун улкан имкониятлар эшигини очди.

Ўзбекистон давлат консерваторияси Нукус филиали яқинда ташкил топган бўлишига қарамасдан, шу кунгача филиал ҳаётида жуда катта ўзгаришлар амалга оширилиб, янги-янги марралар забт этилмоқда. Филиал ҳаётидаги ҳар бир кун янгиликлар билан давом этайдиган қувонарли ҳол. Ҳар бир профессор-ўқитувчи ва ходимлар ўзишига жонкуярлик билан ёндашиб, филиалнинг янада ривожланишига ўз ҳиссасини қўшмоқдалар. Жумладан, филиалнинг илмий даражасини юксалтириш мақсадида профессор-ўқитувчилар томонидан бир қанча ўқув ва илмий адабиётлар яратилди, шу билан бирга уларнинг илмий унвонлари ҳам сезиларни даражада ошмоқда. Жумладан, Ўзбекистон давлат консерваториясининг Нукус филиали кенгаши тавсияси билан 3 та профессор, 5 та доцент илмий унвони Олий аттестация комиссияси томонидан тасдиқланди. Профессор-ўқитувчиларимиз ўзининг илмий ва ижодий ишлари билан биргаликда грант лойиҳалари устида ҳам иш олиб бормоқдалар.

Шунингдек, филиалда ўкув жараёни янада такомиллаштирилди ва филиал профессор-ўқитувчилари таркиби юқори мала-кали кадрлар билан таъминланди. Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти профессори, дирижёр Ҳикмат Ражабов, Ўзбекистон давлат консерваториясидан Абдуллоҳ Сайдихонов ва В.Успенский номи-

Филиалда таълим олаётган талабалар учун қулай шароитлар яратиш ва филиал-нинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ҳамда мусиқа асбоблари билан тъминлаш мақсадида Ўзбекистон давлат консерваториясидан контрабас, фагот, тромbon, труба, туба, валторн, литавра каби 7 та мусиқа асбоби ва беш юзга яқин ўқув адабиётлари, ўн беш мингга яқин электрон китоблар олиб келинди. 2023 йил сентябрь ойидан бошлаб

Келгиди. 2025 ийлүктөрүнен баштап 30 га яқын рояль ва фортепъяно харид қи-



линди ва барча хоналар мусиқа асбоблари билан түлиқ таъминланди.

Филиалда профессор-ўқитувчилар ва талаба-ёшларни кўллаб-куватлаш мақсадида уларнинг маҳаллий ва халқаро танловларда иштирок этишлари таъминланди, амалий машғулотлар билан самарали шуғулланишлари учун ҳамкорликдаги концерт дастурлари узлуксиз йўлга кўйилди, илмий-маъ-

ташкил қилиши бизни жуда қувонтиради. Маънавий-маърифий тадбирларимизга таникли шоир ва ёзувчиларнинг ташрифи ёшларимизнинг маънавий олами юксалишига замин яратади.

Филиалимизда таҳсил олаётган истеъ-
додли ёшларни қўллаб-кувватлаш, уларнинг
қобилиятларини юзага чиқариш мақсадида
ташкил этилган “Халқ чолғулари” ансамбли,

кең шаҳрида ёш ижрочиларнинг VII ҳалқаро танловида 2-урин соҳиби ва “Ёшлик баҳори” республика кўрик-танлови ғолиби; Нурмухаммед Эсемуратов 2023 йил сентябрь ойида Қирғизистон Республикаси Бишкек шаҳрида ёш ижрочиларнинг VII ҳалқаро танлови дипломанти; ҳалқ чолғулари йўналиши 2-курс талабаси Айдана Жумамуратова 2023 йил сентябрь ойида Қозогистон

а, 2-курс талабаси Айдана Жумамура-
ар “Янги йил ўлдузлари” республика
тандловида Гран-при ғолиби бўлишиди.

Хар ийли анъанавий тарзда ўтказиладиган “Ёшлик баҳори” ёш опера ижрочилари Республика фестивалида 2024 йил март ойида академик хонандалик йұналиши 3-курс талабаси Абат Алжанов “Эң яхши әрқак овози” номинацияси голиби, 1-курс талабаси Дилназ Кеүнимжаева “Эң яхши аёл

Бугун санъатга қизиқувчи истеъодли ёшларимиз жуда кўп. Улардан баъзилари аллақачон санъат соҳасида ўз ўрнига эга бўлиб улгuriшди. Биз, устозлар ёшларга тўғри йўналиш кўрсата олишимиз, уларни истеъодди бўйича йўналтиришимиз керак. Айтиш жоизки, Қорақалпогистонда консерватория-нинг очилиши истеъодли ёшларнинг кепажакда нафақат қорақалпок, балки ўзбек маданияти ва санъатининг ҳақиқий намояндалари бўлишига замин яратади. Кепажакда ушбу даргоҳда билим олган ёшлар буюк устозларимизнинг муносабиб ворислари бўлиб етишишига ишонамиз. Бунинг учун бор куч-ғайратимизни аямаймиз.

Жорий ўкув йилида қабул квотамизни ошириш ва бу жараённи келгусида босқич-ма-босқич ривожлантириш ҳамда филиалда санъатнинг бошқа йўналишлари бўйича бўлимлар ташкил этиш, ўкув муассасамизнинг илмий мавқенини янада юксалтириш сингари кўплаб режаларни амалга ошириш ниятидамиз. Асосий мақсадимиз ёшларимизга сифатли билим бериш, уларни ўз касбининг етук мутахассислари, моҳир ижодкор бўлиб этишишини таъминлаш орқали миллий маданиятимиз ва санъатимиз ривожига ҳисса қўшишдир.

Рудакий АЛЛАНБАЕВ,
Ўзбекистон давлат консерваторияси
Нукус филиали директори,
Қорақалпоғистонда хизмат
кўрсатган артист,
профессор.



ЖАДИДЛАРИМИЗ

Адабиёт ва санъатга, маданиятга эътибор, бу, азвало, халқимизга эътибор, келажагимизга эътибор эканини, буюк шоиримиз Чўлпон айтганидек, адабиёт, маданият яшаса, миллат яшаш мумкинлигини унумишига бизнинг асло ҳаққимиз ўй.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.

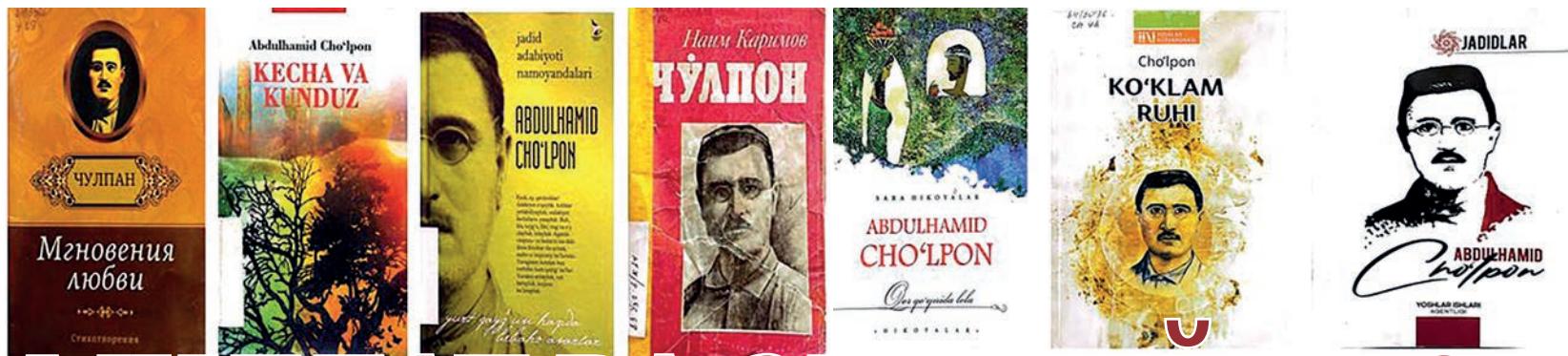
XX аср бошларида юртимизда маорифни, таълимни, матбуотни, кутубхоналарни ташкил этишга, миллатни илму уроғни ўйғотишга фидойилик қилган тарихий сиймолар камол топди. Улар жадидларноми билан илм-маърифатга, китоб ва кутубхоналарга катта эътибор қаратдилар. Улардан бири Абдулхамид Чўлпонидар.

Таникли адабиётшунос олим Озод Шарафиддинов таъбири билан айтганда, "... фавқулподда истеъодга эга бўлган шоир" Абдулхамид Сулаймон ўғли Чўлпон 1897 йилда Андиконинг Қатортерак (ҳозирги Навоий шоҳ кўчаси) маҳалласида туғи-лади.

Чўлпоннинг онаси Ойша она ўй бекаси бўлган, отаси Сулаймонкул Мулла Мухаммад Юнус ўғли (1874-1929) дэхқончилик билан шуғулланган, хунарманд бўлган. Шу билан бирга Чўлпоннинг отаси замонасининг пешқадам зиёлиларидан бўлиб, "Расво" тахаллуси билан ғазаллар битган.

Абдулхамид аввал эски мактабда ўқиди, саводин чиқаргач, Андикон ва Тошкент мадрасаларида таҳсил олади. У ижодини 1914 йилдан бошлаган. 1920-1927 йилларда чиқарбаши "Садои Туркистон" газетасида бир қатор мақолалари ва бадиий асарлари билан қатнашиб туради.

Бетакор адаб, жасоратни инсон Чўлпон жуда киска, бор-йўли қирқ йил умр кўрди. Унинг хаёт ийӯли бир-бирордан тубдан фарқ қильувчи, тарихий воеаларга бой Туркистондаги сиёсий ва маънавий ўзгаришлар кўзга ташланган иккича давр чегарасида ўтди. Агар унинг биринчи ўзида тараққиypарвар ғояларни жамлаган жадидликнинг юзага келиши ва ривожланиши



МИЛЛАТ ВА ЭРК КУИЧИСИ

билан ифодаланган бўлса, иккинчиси уни ўй қилди ва "бахтияр келажак" ҳақидаги тасаввурларни остин-устун килиб ташлади, жамиятни ўзгаришиб, саноатни юксалтириш ва "мадани инклиб" ниқоси остида фожиали воеаларга ўй очди. Дастраслаб пайтларда курдатига ҳаёт тўлқинни Чўлпонни мавхумлик гирдобидан олиб чиқиб, кенг ҳаљ оммасининг шеъриядаги ҳаҳрамония гайлантиди. Иsteъоддан уни юксак чўйқаларга олиб чиқди, келин тек орада у жамиятнинг овлоқ жойларига улоқтирилди.

Унинг мураккаб хаётин замон талотлупаридан янчилган тақдирлардан бири эди. Чўлпон шахсими билиш ва уни охиригача тушуниши, бетакорролигин хис қилиш, буюклиги ва курдатини англаб етиш учун у қандай даврда яшаганини хисобга олиш зарур.

Чўлпон "Қаландар", "Мирзақаландар", "Андижонлик" тахаллуслари билан ҳам ижод қилип-

ган. 1922 йилда "Қаландар" тахаллуси билан ёзилган "Аламзадалар" шеъри "Туркистон" газетасини 1922 йил 22 октябрь сонида босилган. Хусусий равишда русчани қизиқиб ўргангандан шоир Татаристон, Озарбайжон, Ҳиндистонда чиқадиган газета-журналларга муштариб бўллиб, русча газета-журналларни уқиб борган. Етти яшар синглесини ўз маҳалласида очилган янги усул татар қизлар мактабига беради.

накид олим О Шарафиддиновнинг тахаллуси бўлган. Юқоридаги мақола босилгандан кейин "Қизил Ўзбекистон" газетаси таҳририяти шу мақола билан Чўлпон ҳақида баҳс бошланганини маъмуд қиласди. Ана шундан кейин Чўлпон шахси ва ижоди ҳақида, ижодидаги "Синфийлик", "Миллатчилик" руҳи ҳақида ўша даврнинг "улуғлари баҳс бошлайди. Баҳсада ўша вақтда 22 ёшда бўлган Ойбек ҳам ишти-

Кучогини "ўзлиги"га очди деб,

Оқ исимимга қора занжир илдингиз?

Чўлпоннинг бошига ёнилаётган маломатлар сира тинмасди. Шу тифаҳли у Файзулла Ҳўжавининг маслаҳати билан Москвага кетади ва СССР Марказий Ижроия комитети аппаратида таржимон бўлиб ишлади. Бу ҳам шоирни "Жадид" деган таъқиблардан сақлаб қололмайди.

Чунончи, у "Япроқлар" шеърини Ўзбекистонда смас, балки Туркияда эълон килган. Ватанида бунинг имкони йўқлигини тушунган, деган фикр келади хаёгла:

Қарғалар боғларда қағлашиб қолдилар,
Билмадим, кимларнина қисмати узилур?
Япроқда ёпишиб, бир чангал содилар,
Билмадим, кимларнина умиди ўй бўлур?

Эй, союз эллардан муз кийб келгонлар,
У кўпол тоевшиниз қорларда ўй бўлсун!
Эй, менинг боғимдан мевамни терғонлар,
У қора бошингиз ерларга кўмулсин!

Шоирнинг бу киска сатрларида алам-изтироблар, ҳалиқа бегона бўлган эътиодини мажбурлаб тикиштирганлар, поимол этиланг тақдирлар, Ватан ҳақида қайтуриш ифодаланган. Ўн йиллар мобайнида Чўлпон танқид тиглари остида яшади.

Машъум 1938 йилда Чўлпон отилган бўла-са-да, унинг номи ҳаққимиз ёдидан кўтарилмади. Асарлари ҳали-ҳануз китобхонлар то-монидан севиб ўқилмоқда. Маърифатпарвар жадидлар қатори унинг асарлари ҳам кутубхонамиздан ўрин олган. Чўлпон янги адабиётда янги шаклларга асос солди. Мистик адабиёт ўрнига замонавий зийрак адабий дидг жавоб берувчи ажойиб шеърларни тақдим этди. Бунгун ёш авлод унинг жозибали ижодий техни-касини, сода тилини, гаройиб успубини се-вади ва ундан кўп ажойиб нарсаларни қабул қиласди. Шу бойисдан ҳам бугунни кунда жадид намояндадарининг ижодий фаoliyatinи ўрганиши ва тарғиб қилиш асосий вазифаларимиздан бириди.

Муборакхон ИСАҚОВА,
Булоқбоши туман
ахборот-кутубхона маркази директори.

ШЕЪРИГА ҲАЙКАЛ ҚЎЙИЛГАН ШОИР

1-6. Матназар Абдулхаким 1948 йилнинг 20 февралидаги туманидаги

Корову қишлоғида зиёли оиласида түгиди. Бўлажак шоирнинг падари бузрукви Абдулхаким отага мадраса таълими кўрган, арабий, форсий тилларни мукаммал билган, воҳанинг кўзга кўринган саводхон кишиларидан бири эди. Бирор XX аср бошида рўй берган Октябрь тўнтиришидан кейин юртда баркарор бўлган мустабид тузум ўтган асрнинг 30-40 йилларда, кейин 50-йилларда яна бир карба Абдулхаким отага ўшаган саводли кишиларни эскилик қолдиги сифатида таъкиб остига олди. Абдулхаким ота, узот Матназар Абдулхакимнинг таъбири билан айтганда, "туркман ичига кетиб", кейин кортнинг маърифатли кишилари кўллови билан жон саклайди.

Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Шундай кунларни акамнинг ("ота") Хоразм шевасида — Ш.М.) дўстларига хизмат килип, чой-пой ташиб турар эдим, — деб эсларди Матназар оға кейинчалик. — Улар Бедил, Навоий газалларини мутолаидарни таъсилади.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Шундай кунларни акамнинг ("ота") Хоразм шевасида — Ш.М.) дўстларига хизмат килип, чой-пой ташиб турар эдим, — деб эсларди Матназар оға кейинчалик. — Улар Бедил, Навоий газалларини мутолаидарни таъсилади.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Шундай кунларни акамнинг ("ота") Хоразм шевасида — Ш.М.) дўстларига хизмат килип, чой-пой ташиб турар эдим, — деб эсларди Матназар оға кейинчалик. — Улар Бедил, Навоий газалларини мутолаидарни таъсилади.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик килигадан бўлишиди.

— Замон бирор тинчланған, ўтган асрнинг 60-йилларидаги қатагонлардан омон ўтган Хоразм-у Тошкент. Қўракалпогистонда яшовчи, ўша пайтнинг тили билан айтганда, "уткир муллалар" Абдулхаким отанинг ўйида тез-тез йигилишадиган, на-войхонлик, бедилхонлик, оғаҳхонлик к

